

Petr Mareš

Miejsce stylu indywidualnego w dyskursie naukowym

Tekst i Dyskurs = Text und Diskurs 6, 337-346

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Petr Mareš (Praha)

Miejsce stylu indywidualnego w dyskursie naukowym

Artykuł odpowiada na pytanie, jakie możliwości użycia indywidualnego stylu autorskiego stwarzają dyskurs naukowy i komunikacja naukowa. Choć teksty naukowe podlegają obowiązującym w tej dziedzinie konwencjom i wykazują wysoki stopień normatywności, jednak jest rzeczą oczywistą, że i w nich również znajdują wyraz indywidualne style autorskie. Celem tego opracowania jest opis środków służących wyrażaniu stylu indywidualnego: zasadniczo sprowadza się to do preferowania wyboru pewnych środków, przy równoczesnej redukcji czy eliminacji innych środków stanowiących przyjęty i ogólnie uznawany repertuar stylu naukowego. W dalszej kolejności może tu wchodzić w grę wprowadzanie środków, które nie są uważane za pełnoprawne elementy dyskursu naukowego (środków ekspresywnych, figuralnych itp.). Specyfika stylów indywidualnych ukazana jest na przykładach zaczerpniętych z tekstów wybitnych przedstawicieli lingwistyki czeskiej.

The position of individual style in scientific discourse

The article is devoted to the question of the opportunities for the utilization of individual authorial style provided in scientific discourse and scholarly communication. While established conventions and the high degree of normativity of scientific texts act in opposition to authorial originality, yet it is evident that individual authorial styles are expressed in this genre. The article aims to describe the resources used in the expression of individual style: essentially, it is a matter of preferring specific choices from a set of established and generally accepted means of scientific discourse while reducing or eliminating others. Further on, this can even involve the inclusion of means which are not considered a legitimate part of scientific discourse (expressive or figurative means and the like). Specific aspects of individual styles are demonstrated using examples from texts by eminent Czech linguists.

Die Position des Individualstils im wissenschaftlichen Diskurs

Der Aufsatz befasst sich mit der Frage, welche Möglichkeiten für den Gebrauch des Individualstils eines Autors der wissenschaftliche Diskurses bieten. Obwohl das Verfassen von wissenschaftlichen Texten durch die Konventionen bedingt werden und diese Texte sich durch ein hohes Maß an Normierung auszeichnen, ist doch offensichtlich, dass sich in den wissenschaftlichen Texten auch Individualstil manifestiert. Der Aufsatz konzentriert sich auf die Beschreibung der Ausdrucksweise

des Individualstils: im Prinzip handelt es sich um die Auswahl bei gleichzeitiger Reduktion oder Eliminierung von anderen Mitteln des wissenschaftlichen Diskurses. Ferner werden auch Mittel verwendet, die nicht als legitimer Bestandteil des wissenschaftlichen Diskurses angesehen werden (u. a. expressive und figurative Mittel). Die spezifischen Züge verschiedener Individualstile werden mit Belegen aus Texten bedeutender Vertreter der tschechischen Linguistik aufgezeigt.

1. Ponadindywidualne cechy dyskursu naukowego

Pośród opozycji wpływających na kształt teorii stylistycznych i analiz stylu wymienić można, z jednej strony, napięcie pomiędzy uwydatnianiem specyficznych cech poszczególnych tekstów i specyficznego sposobu wyrażania się autorów, a z drugiej – koncentrację na ustanowionych wzorcach i normach, które stanowią podstawę wytwarzania określonej grupy tekstów. Jean-Jacques Lecercle (1993: 14) nazywa to idiosynkratycznym i generycznym biegunem stylistyki. W badaniach nad stylem naukowym zdecydowanie dominuje aspekt generyczny. Rozważania na temat owego stylu (który w stylistyce czeskiej uważany jest zwykle za część szerszej ujmowanego stylu zawodowego) skupiają się zwłaszcza na opisie często stosowanych środków językowych i na przedstawianiu przyjętych i pożądanych sposobów językowej i tematycznej budowy tekstów.¹ Celem staje się zatem charakterystyka dyskursu naukowego jako określonego sposobu wykorzystywania języka, łącznie ze sposobem aktualizacji i organizacji wiedzy. Tenże sposób jest zaś odgraniczony pośrednio lub bezpośrednio od sposobów odmiennych i niedopuszczalnych.

Skupienie się na regularnie stosowanych środkach i sposobach budowania wypowiedzi stanowi odzwierciedlenie ponadindywidualnie obowiązujących konwencji dyskursu naukowego i mechanizmów naukowej komunikacji. Ustalone konwencjonalne sformułowania i sposoby kompozycji, które autorzy muszą sobie przyswoić, oraz wysoki poziom normalizacji tekstów, stanowią bez wątpienia wyrazisty czynnik ujednociający. Rolę filtru, który wyklucza lub wyrażnie ogranicza odchylenia od standardowych sformułowań i sposobów rozwijania tematu, spełnia tu też proces instytucjonalnego recenzowania tekstów przed ich przyjęciem do publikacji, gdzie zostają określone jako naukowe.

Jednocześnie pojawia się jednak ewidentnie pewna dynamika i różnorodność – dyskurs naukowy nie jest zupełnie jednolity. Istnieją wyraźne różnice nie tylko pomiędzy różnymi dziedzinami nauki (chodzi przede wszystkim o specyfikę dyscyplin przyrodniczych i społecznych), ale także między różnymi kierunkami i nurtami w nauce. Ponadto dużą rolę odgrywają też uwarunkowania kulturowe i procesy rozwojowe. W przypadku czeskich tekstów naukowych z ostatnich

¹ Por. np. Jelínek, M. (1963); Čmejrková, S. et al. (1999); Čechová, M. et al. (2008), s. 208-229.

dwóch dekad znamieną jest realizacja alternatyw, które odpowiadają różnieniu Johana Galtunga (1981) na konkurujące ze sobą tzw. style intelektualne. Podczas gdy tradycyjnie dominują cechy teutońskiego stylu intelektualnego, z jego tendencją do komplikowania sformułowań i utrudniania wykładu materiału, obecnie upowszechniają się elementy stylu (anglo)saskiego, który kładzie nacisk na przejrzystość i przystępność warstwy treściowej tekstów oraz dąży do kontaktu z adresatem (por. Čmejrková et al. 1999: 26-27; Šanderová 2007: 57-59; Mareš 2013: 47-48).

2. Miejsce stylu indywidualnego

Postawmy sobie pytanie, czy (bądź w jakim zakresie) wspomniane ramy stwarzają warunki do wyboru środków i sposobów formowania tekstu motywowanych preferencjami indywidualnymi – innymi słowy: do nadawania wypowiedzi oryginalnego autorskiego charakteru. Owa oryginalność traktowana bywa czasem jako nieistotna, zbędna czy nawet niepożądana. W tym kontekście charakterystyczne jest stanowisko Josefa Štěpána, który w studium o składni zdań złożonych w tekstach naukowych stwierdza, że: „w odróżnieniu od tekstów beletrystycznych, w tekstach naukowych nie ujawnia się oryginalność autora [...], a dominującą rolę odgrywa tematyka tych tekstów“ (Štěpán 2012: 81) – i dlatego cytując przykłady nie przywołuje nazwisk autorów.

Uważam jednak, że niesłuszne jest zupełne pomijanie kwestii osobowości autora. Z naszego doświadczenia z tekstami naukowymi i z ich porównania wynika, że istnieją między nimi różnice, które można wiązać z indywidualnie uwarunkowanymi nawykami, a tym samym traktować je jako przejawy indywidualnego stylu. Na podstawie charakterystycznych cech stylu jesteśmy czasem w stanie poznać, kto w sposób nie budzący wątpliwości jest prawdopodobnym autorem tekstu, nawet wówczas, gdy jego nazwisko nie zostało ujawnione (czego dodatkową konsekwencją może być potem naruszenie obowiązującego obecnie warunku anonimowości przy recenzowaniu artykułów naukowych).

W dalszej części artykułu postaram się zwrócić uwagę przynajmniej na niektóre źródła indywidualnych rysów wypowiedzi w tekstach naukowych. Aby zachować jednorodność materiału badawczego pod względem jego przynależności zawodowej, oprę się na czeskich tekstach językoznawczych, klasycznych i nowszych. Jednocześnie należy sobie uzmysłowić, że bardzo trudno jest uchwycić granicę między tym, co rzeczywiście indywidualne, a tym, co należy do ogólnie stosowanych alternatywnych rozwiązań w ramach dyskursu naukowego (por. Jelínek 2006: 37). Indywidualność stylu danego autora często wynika dopiero ze swegoistego połączenia środków i zabiegów stosowanych na większą skalę.

3. Źródła stylu indywidualnego

Możemy przyjąć założenie, że źródeł indywidualizacji wypowiedzi szukać należy zarówno w obrębie dyskursu naukowego, jak i poza nim. W pierwszym przypadku indywidualizacja polega na preferowaniu określonych wyborów ze zbioru środków, które są przyjęte (bądź dopuszczalne) w dyskursie oraz redukowaniu lub eliminowaniu wyborów innych.

Styl indywidualny może się zasadzać m.in. na tym, jaki poziom skomplikowania i rozpiętości konstrukcji składniowych charakteryzuje teksty danego autora. Poza strukturą poszczególnych całości składniowych znaczący jest tu także sposób ich łączenia: z jednej strony dążenie do jak najbardziej płynnego następowania ich po sobie (przejawiające się zwłaszcza w częstym stosowaniu wykładników nawiązań), z drugiej – stosunkowo wyraziste ich oddzielanie.

Do klasyki czeskiego językoznawstwa należą studia Pavla Trosta lub Vladimíra Skaličky, które są rozpoznawalne właśnie dzięki dążeniu do lakoniczności, do maksymalnie oszczędnego sposobu wyrażania się, preferującego krótkie i klarowne wypowiedzenia. Każde z nich ma na celu przekazanie jednej informacji, dzięki czemu informacje podawane są kolejno po sobie. Spójność wypowiedzi opiera się przede wszystkim na tym, że – poprzez powtarzanie jednego wyrażenia – wytwarzane są łańcuchy koreferencji. Ten specyficzny sposób konstruowania tekstu jest zauważalny zwłaszcza na tle dominującego wówczas stylu teutońskiego. Oto kilka charakterystycznych przykładów:

Modelem vlastního jména je pro nás právě osobní jméno. V metajazyku logiky je vlastní jméno symbol přiřazený individuálnímu předmětu. V přirozeném jazyce „vlastní jméno“ tak širokou extenzí nemá a jeho definice se nedaří.

[Wzorem nazwy własnej jest dla nas właśnie nazwa osobowa. W metajęzyku logiki nazwa własna jest symbolem przyporządkowanym jednostkowemu przedmiotowi. W języku naturalnym „nazwa własna“ nie ma tak szerokiej ekstensji i trudno o definicję tego terminu.] (Trost 1995: 293)

Tak máme na příklad morfém. Morfém stojí velmi blízko jednotce čistě formální. Jednotlivý morfém často odpovídá jednotlivé slabice. A jestliže některé morfémy mají jednu nebo méně než jednu slabiku, jiné morfémy zase mají více než jednu slabiku.

[Mamy przykładowo morfem. Morfem jest bardzo bliski jednostce czysto formalnej. Pojedynczy morfem często odpowiada pojedynczej sylabie. I podczas gdy niektóre morfemy mają jedną lub mniej niż jedną sylabę, inne morfemy mają więcej niż jedną sylabę.] (Skalička 2004a: 615)

Základní syntaktické spojení vět je **výčet, enumerace**. Vztah vět by se dal v tomto případě vyjádřit spojkou *a*. Zřejmým příkladem tohoto vztahu jsou třeba rozhlasové zprávy. Výčet ovšem může být různého druhu.

[Podstawowy składniowy sposób łączenia zdań to **wyliczenie, enumeracja**. Stosunek między zdaniem można w tym przypadku wyrazić spójnikiem *i*. Charakterystycznym przykładem takiego stosunku zdań są np. informacje radiowe. Wyliczenie może być jednak różnego typu.] (Skalička 2004b: 780; wyróżnienie w tekście: Skalička)

Ważnym elementem dynamizującym wypowiedź staje się u Skaličky częste stosowanie pytań retorycznych, które niejednokrotnie łączą się w szereg:

Naším pokusem jsme odňali textu kus základní syntaxe. Avšak ztratila se vzájemná souvislost částí textu? Je text méně pochopitelný? Jistě že ne.

[W naszej próbie pozbawiliśmy tekst niektórych podstawowych elementów składni. Czy osłabiło to związek między częściami tekstu? Czy tekst jest mniej zrozumiały? Oczywiście, że nie.] (Skalička 2004b: 779)

Innym sposobem indywidualizowania budowy tekstu – przeciwnym do powyższego – jest preferowanie bardziej rozbudowanych całości składniowych, których objętość bywa dodatkowo uwydatniana przez stosowanie kondensacji składniowej (zastępowanie określonego wyrażenia czasownikowego wyrażeniem rzeczownikowym) oraz dookreślających czy dopełniających wtrąceń. Np.

Obecně je třeba lišit reduplikaci (morfému, popř. slova, někdy jen slabiky) (A) gramatikalizovanou, a to buď slovotvornou (resp. tvořící ustálené pojmenování), nebo morfologicko-syntaktickou, od (B) reduplikace neustálené a negramatikalizované, která při prostém autorském opakování slov znamená obvykle jen prostý důraz.

[Ogólnie rzecz biorąc, należy rozróżniać reduplikację (morfemu, ewentualnie słowa, niekiedy tylko sylaby) (A) zgramatyzowaną – słowotwórczą (bądź tworzącą stałe określenie) lub morfologiczno-składniową – od (B) reduplikacji nieustalonej i niezgramatyzowanej, która przy zwykłym autorskim powtarzaniu wyrazów służy zazwyczaj jedynie ich podkreśleniu.] (Čermák 2011: 162)

Przykładem dbałości autora tekstu o to, by poszczególne człony tekstu płynnie do siebie nawiązywały, może być jedna z prac wybitnego badacza w zakresie stylistyki, Karla Hausenblasa. Wyjątkowo licznie pojawiają się tu rozmaite wykładniki nawiązań, które mają wskazywać zarówno na relacje między poszczególnymi częściami wypowiedzi, jak i na sposób prowadzenia wyводу:

Lingvistický výklad se často omezuje jen na tyto tři druhy sémantických složek. Avšak při hlubším vhledu je potřeba vzít v úvahu ještě složky další [...]. Ale i útvar je [...] nadán některými specifickými sémantickými vlastnostmi [...]. Ani tím však ještě nejsme u konce. I sama věcně obsahová náplň [...] vstupuje do promluvy již [...] strukturována [...]. Avšak i základní komponenty vyšších obsahových komplexů jsou strukturami [...]. Přitom povaha děje [...] může být velmi rozmanitá.

[Interpretacja lingwistyczna często ogranicza się tylko do tych trzech typów elementów semantycznych. Przy głębszej analizie należy jednak wziąć pod uwagę także inne elementy [...]. Ale także forma jest [...] wzbogacona pewnymi specyficznymi cechami semantycznymi [...]. To jednak jeszcze nie koniec. Nawet konkretna zawartość znaczeniowa [...] wchodzi w obręb wypowiedzi już [...] jako ustrukturyzowana [...]. A przecież także i podstawowe komponenty wyższych układów znaczeniowych są strukturami [...]. Przy czym charakter procesu [...] może być bardzo różny.] (Hausenblas 1996: 41)

Jeśli chodzi o inne wskaźniki individuálních preferencí, warto jeszcze zvróciť úvahu na dáženie do jak najvíeškej explicitnosti, czyli staranie o to, by wážne znaczenia i relacje zostaly w tekcíe bezpóedrednio wypowiedziane (bez dbalošci o „elegancjé“ sformulowań), lub przeciwnie – dopuszczanie pewnej dozy implicitnosti, co wymaga od odbiorcy wypełnienia „luk“ i dochodzenia do znaczeń za póedrednictwem wnioskowania (por. Jelínek 2006: 38). Występujé teź poza tym rózne sposoby kreowania komunikacyjnego wymiaru tekstu, przejawiajéce się w uwydatnianiu obecnošci autora (czéste czasowniki w pierwszej lub w drugiej osobie, występowanie wyrażeń *autor* lub *czytelnik*), lub odwrotnie – w ograniczeniu jego obecnošci lub wykluczeniu (stosowanie wylúcznie czasowników w trzeciej osobie).

Z przypadkami, gdy tekst zyskuje indywidualny charakter za sprawá šrodków, które nie są powszechnie uznawane za wlašciwe elementy dyskursu naukowego, spotykamy się oczywiście rzadziej. Moźna powiedzieć, że dominujéce cechy stylu indywidualnego działajá na szkodé zasad tego typu dyskursu. Ale granica miédy tym, co dopuszczalne, a co juź nie, pozostaje oczywiście bardzo plynna.

Jedná z form przenikania do tekstu indywidualnie uwarunkowanych „niestosownych“ elementów jest obecnošć šrodków jézykowych uznawanych za wlašciwe dla jézyka mówionego lub potocznego, co w kontekšcie oczekiwañ na šrodki jézykowe neutralnie literackie lub ksiáźkowe wywołuje odczucie kontrastu. Takí wlašnie charakter ma np. następujéce uźycie wyrażenia potocznego *akorát* ‘akuratnie, w sam raz’ w komentarzu wyjašniajácym koncepcjé tzw. maksym konwersacyjnych: „Sděl informace akorát, tj. nebud’ upovidaný ani přiliš struěný“ – „Uczyñ informacjé akuratnie, nie bąđ ani gadatliwy, ani zbyt lapidarný“ (Čermák 2011: 99). Tendencja do stosowania tego typu šrodków moźe mieć

także charakter manifestacyjny: ich pojawienie się sygnalizuje celowe dążenie do zmiany konwencji. Petr Sgall i Jiří Hronek, którzy propagują „ożywianie” i „upotocznianie” czeszczyzny literackiej, również stosują w swoich pracach takie środki – np. „že se ho v běžném hovoru užívá mǐň” – „że w mowie codziennej używa się go mniej” (Sgall/Hronek 1992: 25)².

Ponadto w tekstach naukowych pojawiają się czasem elementy, które powodują „odchylenie” w stronę większej ekspresywności, hiperbolizacji lub wyraźnej figuratywności. Np. „je sebevražedné riskovat, že veřejnost nabude (hov. *nabyde*)³ dojmu [...]” – „ryzyko, że publiczność odniesie wrażenie [...], jest samobójcze” (Šimandl 1995: 25); „kdybychom nemuseli ručně zápsit se scestnou lemmatizací” – „gdybyśmy nie musieli walczyć na pięści z chorą lematyzacją” (Šimandl 2002: 246). Ciekawa sytuacja zachodzi wówczas, gdy w artykule napisanym przez dwóch autorów indywidualna tendencja do stosowania środków powyższego typu w jednej części („ochutnávká jazykového humoru” – „próbka humoru językowego”; „rozvětvené a bujaré intertextovosti” – „rozgałęzionej i wybujałej intertekstualności”) łączy się z ich brakiem w części drugiej (Hoffmannová/Štícha 2012: 10, 19).

4. Styl indywidualny w dyskursie naukowym: dwa przykłady

Dotychczasowe spostrzeżenia dopełnimy krótkim opisem formy dwóch wypowiedzi naukowych uwarunkowanych indywidualnymi tendencjami. Skorzystamy przy tym z jednego rozdziału publikacji Jana Kořenského (2004: 43-49) i z artykułu Josefa Šimandla (2010).

W pierwszym przypadku styl tekstu charakteryzuje się obfitością rozbudowanych całości składniowych, których rozpiętość zwiększa się dodatkowo na skutek skłonności do kumulacji wyrażen w wyliczeniach („psychosociální lidská skutečnost, subjektivní prožitky, sociální vztahy, lidská reflexe vnějšího světa atd.” – „psychospolečná rzeczywistość ludzka, subiektywne przeżycia, relacje społeczne, refleksja człowieka na temat ‘otaczającego świata’ itd.”, Kořenský 2004: 43) i budowania łańcuchów nominalnych („teoretické reflektování předpokladů k řeči přirozenou řečí [...] jednoduchý lineárně teleologický intelektuální pohyb k narůstající míře explicitnosti teorií” – „teoretyczne odzwierciedlenie przesłanek wypowiedzi przy użyciu mowy naturalnej [...] prosta, linearnie ukierunkowana dążność intelektualna do narastającej miary eksplicytności teo-

² W cytowanym fragmencie zastosowano potoczną formę przysłowka *mǐň* zamiast literackiej *méně*.

³ Autor eksplicytnie podkreśla potoczną formę *nabyde*.

rii“, 45). Z jednolitą konstrukcją składniową łączy się bardzo częste stosowanie terminologii i słownictwa intelektualnego („charakter fungujících, kreativních teoretických aparátů“ – „charakter funkcionujících, kreatywných aparátů teoretických“, 45) oraz utrzymywanie wysokiego poziomu abstrakcyjności wywodu.

Przeciwnie, dla stylu artykułu Šimandla charakterystyczne jest stosowanie różnicowania (przejawia się ono nawet w różnaitości działów tematycznych, co ujawnia analogię wobec głównej rozważanej kwestii). Uwagę zwracają rozmaite odchylenia od neutralnego sposobu mówienia, przede wszystkim sformułowania otwierające wartościujące i figuratywne: „komolíci žurnalisté a permisivní lingvisté“ – „bełkoczący dziennikarze i pobłażliwi lingwiści“; „frekvenční ukazatel by se ukázal [...] krátkodechým“ – „okazałoby się, że wskaźnik częstotliwości [...] miałby zadyszkę“; „přehlídku ledabylostí v zacházení s jazykem“ – „przeгляд bylejałości w używaniu języka“; „čeština obrostla bujně tvořenými sekundárními imperfektivy (a jinými slovesnými bezstarostnostmi [...])“ – „czeszczyzna obrosła obficie tworzonymi wtórnymi imperfectivami (i innymi czasownikowymi przejawami niedbalstwa [...])“ (Šimandl 2010: 68, 71, 73, 73).

Widac tu ponadto upodobanie do używania zwrotów frazeologicznych (lub ich wariantów): „stačí dát každému zelenou, aby mluvil/psal, jak mu zobák narost, a to i kdyby mu nedorost?“ – „wystarczy dać każdemu zielone światło, by mówił/pisał, co mu ślina na język przyniesie, a nawet gdyby i nie przyniosła?“; „do hry volky nevolky vstupuje vědomí hodnot“ – „w grę wchodzi chcąc nie chcąc świadomość wartości“ (70, 75). Wreszcie – jako element szczególnie wyraźnie widoczny i irytujący – pojawia się ironiczne stosowanie „cudzej mowy“, odzwierciedlającej poglądy tych, przeciwko którym autor występuje:

Sepíšeme a kvantifikujeme všechno, co jsme [...] našli [...] vytaňovat nějaké poučky [...] a systémově argumentovat [...] by od lingvistů bylo vůči uživatelům jazyka nekorektní.

[Spiszemy i skwantyfikujemy wszystko, cośmy [...] znaleźli [...] wywodenie jakichś tez [...] i systemowe uzasadnianie [...] byłoby wobec użytkowników języka nie w porządku („niekorekt“) ze strony lingwistów] (69-70).

Podczas gdy te elementy wnoszą do artykułu przede wszystkim rys nieformalnej, emocjonalnej wypowiedzi, autorowi nie jest także obce dążenie przeciwstawne: dobór środków archaizujących („klonut porotcům“ – „rzucić kłątwe na sędziów“; „všeliké rytmické vrtění“ – „wszelakie rytmiczne podrygi“, 76), zwłaszcza zaś wyraźna skłonność do używania łacińskich skrzydlatych słów: „quod erat demonstrandum“; „lege artis“; „sit venia verbo“ (72, 72, 77). Ten indywidualny sposób językowego konstruowania artykułu, funkcjonującego ewi-

dentnie jako tekst naukowy, dopełnia przytaczane argumenty nutą osobistego zaangażowania, które staje się niezbywalną częścią aktu komunikacji.

5. Zakończenie

Mimo iż dyskurs naukowy pozostawia stosunkowo niewiele miejsca na stosowanie indywidualnej ekspresji słownej, widać wyraźnie, że należy w jakiejś mierze uwzględniać występowanie indywidualnego stylu w tekstach naukowych lub przynajmniej uznać, iż zdarzają się autorzy zdolni (w sposób świadomy lub nieświadomy) przemycić w nich swój specyficzny styl indywidualny.

Źródła

- Čermák, František (2011): *Jazyk a jazykověda. Přehled a slovníky*. Praha.
- Hausenblas, Karel (1996): *Subjekty v promluvě [1971]*. W: Hausenblas, Karel: *Od tvaru k smyslu textu. Stylistické reflexe a interpretace*. Praha, s. 40-46.
- Hoffmannová, Jana/ Štícha, František (2012): *O jazyce a stylu korespondence Jiřího Voskovce a Jana Wericha*. W: *Korpus – gramatika – axiologie* 3, Nr. 5, s. 1-33.
- Kořenský, Jan (2004): *Člověk – řeč – poznání*. Olomouc.
- Sgall, Petr/ Hronek, Jiří (1992): *Čeština bez příkras*. Praha.
- Skalička, Vladimír (2004a): *Komplexnost jazykových jednotek [1957]*. W: Skalička, Vladimír: *Souborné dílo. Díl druhý (1951-1963)*. Praha, s. 612-620.
- Skalička, Vladimír (2004b): *Syntax promluvy (enunciace) [1960]*. W: Skalička, Vladimír: *Souborné dílo. Díl druhý (1951-1963)*. Praha, s. 774-785.
- Šimandl, Josef (1995): *Nad 2. vydáním SSČ, zejména o tvarosloví*. W: *Naše řeč* 78, Nr. 1, s. 18-25.
- Šimandl, Josef (2002): *Salesiáni Dona Bosca?* W: *Naše řeč* 85, Nr. 5, s. 244-256.
- Šimandl, Josef (2010): *Případ Kmetiněves: Leave the language alone, nebo axiologicky ukotvený průzkum jazyka?* W: *Korpus – gramatika – axiologie* 1, Nr. 2, s. 65-82.
- Trost, Pavel (1995): *Vlastní jméno – jazyková univerzálie? [1980]*. W: Trost, Pavel: *Studie o jazycích a literatuře*. Praha, s. 293-294.

Literatura

- Čechová, Marie/ Krčmová, Marie/ Minářová, Eva (2008): *Současná stylistika*. Praha.
- Čmejrková, Světlá/ Daneš, František/ Světlá, Jindra (1999): *Jak napsat odborný text*. Praha.
- Galtung, Johan (1981): *Structure, culture, and intellectual style: An essay comparing saxon, teutonic, gallic and nipponic approaches*. W: *Social Science Information* 20, Nr. 6, s. 817-856.
- Jelínek, Milan (1963): *Syntaktické tendence odborného stylu*. W: *Československý terminologický časopis* 2, Nr. 2, s. 65-84.
- Jelínek, Milan (2006): *Principy rozboru individuálních stylů*. W: Jaklová, Alena (ed.), *Komunikace – styl – text*. České Budějovice, s. 35-40.

Lecerclre, Jean-Jacques (1993): The Current State of Stylistics. W: The European English Messenger 2, Nr. 1, s. 14-18.

Mareš, Petr (2013): Podoby českého vědeckého stylu. W: Hasil, Jiří (ed.): Přednášky z 56. běhu Letní školy slovanských studií. Praha, s. 45-56.

Šanderová, Jadwiga (2007): Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Praha.

Štěpán, Josef (2012): Příčinnostní vedlejší věty z hlediska kvantitativního (na materiálu vědeckých textů). W: Jazykovědné aktuality 49, Nr. 3/4, s. 79-92.

Artykuł powstał w ramach projektu grantowego nr 406/12/1829 (*Stylistika mluvené a psané češtiny*), finansowanego przez Agencję Grantową Republiki Czeskiej.

Tłumaczenie: Aneta Wysztygiel (Daszuta). Za rewizję przekładu autor wyraża wdzięczność prof. dr hab. Teresie Dobrzyńskiej (IBL PAN).

Prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

e-mail: petr.mares@ff.cuni.cz